

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Előfizetési árak: Egy háromhasábos petsitor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szögig 4 kor., minden további szó 4 fill.

Alleluja.

Van egy király, a kinek országa az igazság.

Sötét sirnak mély üregéből hozta fel a világra az igazságot, vele az életet és a szabadságot. Sokáig aludta a halál álmát az igazság, nem volt a ki életre keltse, míg végre leszállott hozzá a sirüregbe az igazság legnagyobb vértanúja, a keresztfán kiszenvedett Isten-ember, s egy pálmággal megérintvén az évezredes tetemet, visszavarázsolta beléje az életet. A varázserejű pálmágg Krisztus kezében a hit volt, melytől azóta minden igazság életre kél.

Az életre keltett igazság méhéből fejedelmi szépségű leány született, neve: Szabadság. Hófehér homlokán isteni eredetének anyajegye ragyog, egy lángugár, mely átvillanva a földi élet búborékain, merészen ront be a ragyogó egek kristálytükréibe. Ott felbomlik alkotó részeire és színes fényt szór a földre, hitet, reményt, szeretetet, áldozatkészséget, ragaszkodást és hűséget, hogy csak úgy káprázzik tőle a halandó embernek röögök nézéséhez szoktatott szeme.

Büszke alakját leheletszerű biborruha lengi körül, ebbe anyja öltöztette, az igazság, mely vérbiborban fürdött, a míg le-

ányát megszülhette. S mert tudta, hogy leányának sorsa ugyanaz lesz, a mi az anyáé volt, mert tudta, hogy vértanúság nélkül a szabadság sem hódíthat a földön és nem szülhet erényeket, leányának pompás vérbibort himzett, mely annál tündöklőbb rajta, minél többször fürdik meg benne.

De vajjon igaz-e, hogy a szabadság az igazságnak a leánya? Igaz, mert Krisztus mondja: Az igazság megszabadít titeket. Mitől szabadít meg? A büntől, mely az egyetlen szolgaság; a kárhozattól, mely az egyetlen boldogtalanság a világon.

Azért a hol igazság ualkodik, ott nincs bűn és nincs szolgaság, nincs kárhozat és nincs boldogtalanság. Ott a szabadság légré terjeszkedik az emberi élet törekvései felett, az üdv és megelégedés melege árad szét az öröm virálynain és a szenvedések bánatos mezőin.

Megfordítva is áll a tétel. A hol nincs bűn, ott van az igazság országa, ott emelkednek a szabadság légkörének mérhetetlen magasságai, ott terjeszti ki áldó jobbát az üdv, terítgeti meleg palástját a megelégedés.

Már pedig bűn csak ott nincs, a hol Krisztus törvényei uralkodnak, máshol mindenütt van. Krisztus törvénye az

egyetlen életszabály, mely az embert minden büntől megóvjá. Ennek a törvénynek a fékét az ember meglazíthatja, széttépheti, s akkor azután száguldozhat a szenvedélyek megperzselt, kopár térségein, de míg a féket türi és becsüli, míg ezt az életszabályt zsinórmértékül veszi, addig az erények ösvényéről le nem térhet.

A mohamedánt vétekre vezeti az ő hite. Ellenséget lát a máshtú emberben, a kit szeret leigázni, eleme a zsarnokoskodás, meghonosítja a társadalmi rabszolgaság legutálatosabb nemét, a nő rabszolgaságát, a kit megfoszt legnagyobb kincsétől, a női erény méltóságától.

Konfúcius követőjét az ő vallásalapítójának tanítása szívtelenné teszi, ravaszszá és megbízhatatlanná. Nem ismeri a részvét és szánalom érzését, nem tiszteli az adott szót, gyűlöli az idegent, megtépi az élet legszentebb kötelekeit, hogy szabadulhasson az élet terheitől.

Brahma híveit az ő vallásrendszerök kasztokba sorozza és kasztgyűlöletre tanítja. Az emberi egyenlőség és egyenjogúság, a leereszkedés és alázatosság, a társadalom minden esztályát átkaroló jótekonyság, ismeretlen fogalmak előttük. Annál gyakoribb közöttük a megvetés, a szegénynek és alacsony sorsúnak lené-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A sevillai főutcán.

Tavaly egy meleg nyári vasárnapon Sevillában a nagyszerű dejeuner után lakótársam végignyújtzkodott a megvetett ágyon és álomra hajtott a fejét.

— Mig te alszol, — gondoltam magamban, — világgá bocsátok egy két sort.

Befejeztem leveletem és megindultam a postára.

15 óra (d. u. 5.) volt. A szálloda kapujában az utca felől a tolongva áradó néptömeg zaja, lármája, hangos beszéde és kacaja ütötte meg a fületem.

— Mi van ott künn?

Kiállok a kapuba és szénézek. Szokatlanul élénk az utca. Sevilla mindkétnemű fiatalága csoportosan vonul egy irányba.

— Hová mennek ezek?.. Ahá!.. Hihetetlen a zöldbe, hisz vasárnap délután van.

Egy-egy szenoritát 3—4 cabalero is kísért, — akárcsak nálunk a vasárnap délutáni promenádon, — beszélgetve enyelegve tréfálva. Mihelyt élém értek, megszakadt beszédjük fonala, rám meresztették villogó fekete szemüket, és az elég

csinos szenoriták végigmértek tetőtől talpig, némelyik még kézzel is mutogatott rám, és... kacajra fakadtak.

— Mi nevetni való van rajtam? — s végignézek ruhámon. Csakhamar kitaláltam, hogy fekete papi civilruhámot találják fölötté komikusnak. Ilyet ők még sohasem láttak, mert a spanyol pap, éppúgy, mint a francia és az olasz sohasem jár civilben. Ami pedig a spanyol divattól eltérő azt kinevetik.

Ők az én ruhámot furcsának találták, én megbámultam az övékét. A sevillai lányok öltö-zete hasonlít a magyar iparos lányok öltözetéhez, csak hogy fejökre nem tesznek kalapot vagy kendőt, hanem dús fekete hajkoszorújokat mindig — még hétköznap is — rózsza vagy fehér virágcsokor díszíti, és vékony finom, színes vállkendőt viselnek, melyet hosszában kétrétbe hajtva úgy vetnek magukra, hogy hosszú fekete selyem rojtjai a csipőtől majdnem térdig csüngnek.

Az uri hölgyek is napközben csak nagy ritkán viselnek kalapot, hanem, mint a madriadiak kis fekete csipke — vagy selyem kendővel úgynevezett mantillával fődik be hajkoszorújokat. Melynek a mellre párhuzamosan leomló két csücskét a nyaknál, a nélkül, hogy összeérnének, a ruhához tűzik. Ez a kendőcske, ők nagyon jól

tudják, rendkívül emeli az arc szépségét. Csak este hódolnak a kalapdivatnak, ha napnyugta felé a Guadalquivir folyó partjára mennek sétálni vagy kocsikázni, a madriadiak pedig, ha este 21 (9) óra után a Jardin del Buen Retiro korzóján megjelennek.

Mint hogy ott a kapuban sem akartam neveltség tárgyává lenni, azért csakhamar bucsút vettem a kapufélfától, s megindultam keressek. Nézttem valami postaszekrényt a belváros felé, jobbra, nézttem balra, de falon lógó ládikát nem láttam sehol.

A szűk utcákban alig tudtam keresztülvergődni a rengeteg tömegen. A nap forrón tüzött, és «izzada orcám». Törülgettem is szakadatlanul. A büszke spanyol pedig fel sem vette, rég megszokta már a nap perzselő sugarait.

A főutca felé és a főutcán már nem is jártak az emberek, hanem nagy csoportokba verődve álltak, — különösen legények, volt közöttük baka is, — és élénken vitatkoztak.

Mi van itt? Miről foly a beszéd?.. Nagy dolog történhetett itt vagy van készülöben! — tört ki belőlem a kíváncsiság. — Ennek a dolognak végére járok, ha estig tart is! — De előbb hol egy levélsekény?

A főutca elején egy ház falából fehér már-

zése, a kegyetlenkedés azok ellen, a kik a kaszton kívül állanak.

A buddhizmus, a mig egyrészt ok-talan aszketizmusával emberfeletti előlkö-désekre sarkalja hivat, elvonja őket a való élet feladataitól, addig másrészt a nirvána utáni törekvéssel élet és világ-gyűlöletet csepegtet a szívekbe, s így számúzi a társadalomból a kedélyderüt, mely a polgárosodás mánkájának lendítő kereke.

A hitetlenség, legyen akár régi, akár modern, nevezék szabadkőmivességnek, atheizmusnak vagy szocialdemokratizmus-nak, életfeladatává teszi a hazugságot, a rágalmozást, támadja a családi élet alap-ját, a házasság egységét és felbonthatat-lanságát, követőit forradalmakba hajtja, uralomra emeli a pártérdeket az egyéni önzést.

Bűn sarjad mindenütt, a hol nem ural-kodik Krisztus törvénye, hazugság borít sötét lepelt az emberi életre, ha ezt az életet nem vezeti, nem emeli és nem lel-kesíti Krisztus szelleme. És a bűnnel min-dig együtt ver gyökeret a szolgaság, együtt járja a világ nyomorult útjait a kárhozat, melynek örvénye már itt ezen a földön megnyílik, az elégedetlenség, az étellel való meghasonlás, a társadalmi rend ellen forrongó lázadás tűzhegyei alatt.

A bűnnek és a hazugságnak ezen határtalan birodalával szemben terül el Krisztus fényes országa. Sötét pontra nem találz benne. Van itt hit, mely meg nem szegzi a lélek szárnyait Világra szóló mű-vek lángeszű alkotóit vezette, lelkesítette, inspirálta lelkeket, ragadta a nagy gon-bolatok régióiba, mint a sas, mely a nap tűzének fényárja felé viszi sípogó fiaókjait. Van itt remény mely nem tesz elbizako-dottá és nem enged csüggedni. Alázattal és béketűréssel ágyazza meg az életet, a szenvedő ember számára. Van itt szer-etet, mely nem ismer határokat, nem tűr korlátokat, tiszteli a gazdagot, becsüli a

szegényt, felkarolja a koldust. Keze áld és gyógyít, munkája emel és boldogít.

Van ebben az országban jogegyenlő-ség, melynél teljesebbet soha senki a vi-lágon megvalósítani nem tudott; testvé-riség, melynél magasztosabb jóval soha senki meg nem ajándékozta az emberi nemet.

Minden a mit itt látunk, az igazság világosságában ragyog és a szaaadság pazar pompájában tündököl.

Van tehát egy király, a kinek országa az igazság Sötét sirnak mély üregéből kopta fel a világra az igazságot, vele az életet és a szabadságot.

Alleluja!

F

Levelezés.

Nagy-Tapolcsány 1904. március 31.

T. Szerkesztő úr!

A mi egyhangú csöndes életünket csak a szeszünömítő ismert botránya, és a mindenfelől kilátásba helyezett képviselőválasztás hírei teszik némileg élénkebbé.

A szeszünömítőnek a lapokban már szellő-ztetett állítólagos csempészetei és Slamka-fele affér helyett most dr. Szulyovszky Dezső képviselők ügye került feljebb.

Szerte-szejjel hirdetik itt is sokan, hogy dr. Szulyovszky Dezső képviselőnket elveszítjük, mert nemsokára kinevezik őt valami nagy státusferfi-nak, nem is tudják hová. Berlinbe, Hamburgba, vagy meg messzebb, s leszen belőle, magyarul mondva: commercialis attaché!

Nemrég azt kérdezte az itteni takarekpénz-tárban egy naív falusi dsentri-maradék, hogy miképen juthatna ilyen álláshoz dr. Szulyovszky Dezső? — És azok a 13 próbás mameluk urak, közejük értve meg az izraelitákat is, egyhangulag azt felelték: hát hiába járt volna dr. Szulyovszky Dezső Szatmarott korteskedni Hieronymi mellett, Ugrán Tisza Pista mellett és Temesvárott gr. Khuen mellett?

Mi neppártiak természetesen nem bánjuk, ha dr. Szulyovszky a kerületet itt hagyja és ki-vánjuk is, hogy: promoteatur ut amoveatur!

De hát quid tunc? A képviselőválasztásnál a neppártnak mindenesetre lesz jelöltje és már ennek személyere nézve is tájékozva vannak a beavatottak. A liberális pártnak még jelöltje nincs,

mert sok a jelentkező. Itt a kerületben a követ-kezőkről beszélnek:

Szulyovszky Gusztáv, a megyei szabadelvű pártnak mostani elnöke, a ki a kerületben régi birtokos, szívesen fogadná el a mandátumot, és arra számít, hogy a főispán őt fogja protegalni, mint régi iskolatársát, és különösen mint párt-elnököt. De az utóbbi állása nem bizonyos.

Azt beszélnek ugyanis, hogy a főispán a megyei szabadelvűpárt elnökségére tekintélyesebb és vagyonosabb férfiut akar megnyerni, és már kísérleteket is tett báró Stummer, báró Edelsheim és báró Steiger, uraknál, a kiket elnökökké és illetőleg alelnökökké akarna megválasztatni. — A mai politikai, rendszer hozza magával, hogy ezen elnökök azután nemcsak uradalmak utjan, hanem anyagi támogatásokkal is szerezzenek a választásoknál érdemeiket.

Mennyi igaz e hírekből, „Ellenőrizni“ nem lehet, de tudjuk hogy nem hiába mozog a haraszt.

A másik komolyan emlegetett liberális jelölt: Emödy József, a kit a kormánypárt nagy része ütőkártyaként akarna kijátszani a neppárt ellen, hogy azt gyöngítse. De ez karba vezett terv, mert a neppárt nem alkuszik olyan emberekkel, a kik Tiszát támogatják, és egyenlő erővel fog dolgozni, akárki lesz a liberális jelölt.

A harmadik jelölt a kit emlegetnek, az Dr. Kostyál Miklós megyei főjegyző, a kit a főis-pán azért akarna megválasztatni hogy ez által egy nagy akadályt hárítson el Csillaghy György-nek, — az ő alispánjelöltjének, — az utjaból.

Érdekes erre nézve azon verzió, melyett itt Tapolcsányban magától Dr. Szulyovszky Dezsőtől származónak mondanak. E szerint tudnillik Mar-khot Gyulát sehogysen bírják az alispánságból kitolni, s minthogy az anyakönyvi felügyelő-k állásait nemsokára beszüntetik, Csillaghy György most meglegszik a megyei főjegyzői állással is, mely neki gradus lesz ad Parnassum!

Epen midőn ezen levelem írását felbeszaki-tottam jön be hozzám lelekszakkadva egy jóisme-rősőm, magával hozva a „Hazánk“ folyó hó 29-iki számanak következő közleményét:

Százezer koronás tőzsdedifferencia. Reim Lajos és társa budapesti gabonabizomáyo-s cég pert indított Szulyovszky Dezső ország-gyűlési képviselő ellen a tőzsdébiroságnál 100.000 korona tőzsdékülönbözöt megfizetése iránt. Ezt az ügyet ma tárgyalta a tőzsdé-biroság Lukács tőzsdetanácsos elnökele alatt. A tárgyalás erdemleges megkezdése előtt dr. Neumann Armin orsz. képviselő Szulyovszky jogi képviselője pergátlo kifogást emelt a tőzsdébiroság ellen. Neumann produkált egy levelet, melyet a Reim-cég adott Szulyovszky-

ványból művészileg kifaragott oroszlánfej bámul nyitott szájjal a járókelő, vagy álló közönségre. Egy pillanatra megálltam előtte és gyönyörköd-tem a szép fejben. Ekkor az a gondolatom tá-madt, hogy ez a gazdája éhes, és valami falat után áhitozik. Hogy tehát hiába ne tátogatta rám a száját, fogtam a levelemet s belehajítottam, hadd izelje meg, jóízű-e a magyar írás? Hisz ugy sincs semmi értéke, legföljebb a bélyegének. Es ime bevette! Utánnam meg egy inas etette le-velezőlapokkal majd egy másik nyomtatványok-kal. Ez így tartott folyton. A falánk állat min-dent elnyelt, de azért csak tátogatta a száját.

Ilyenek a spanyolországi levélszekrények. Valóban elmés találmány! Ez állat telhetetlen-sége azt jelzi, hogy a levélírásból soha sem fogy ki az emberiség.

Csak akkor láttam, hogy fölötte ércbetük-ből e szó áll: «Correos». A spanyol tudomány ugyan nagyon gyéren volt képviselve nálunk magyaroknál, annyit azonban mégis kisütöttem, hogy itt a posta.

Ezután mint aki dolgát jól végezte, és nagy tehertől szabadult meg, a legnagyobb lelki nyu-galommal visszaballagtam a főutca sarkára, hogy elülről kezdjem tanulmányutamat.

Belevegyltem a cigarettázó férfiak töme-gébe, hogy közvetlen közelből legyen szem és fultanuja a főutcai életnek.

A sevillai főutca nem tesz kellemes benyo-mást a szemlézőre. Sok főutcát láttam már, de ilyet még sehol. Egy 3, néhol legföljebb 5 méter széles utcát főutcának nevezni, majdnem hallat-lan dolog, pedig a sevillai Sierpes ilyen. Hozzá még se hosszú, se egyenes. Kocsiközlekedés nincs rajta; az elején és a végén földbe vert két vasrúd lehetetlenné teszi, hogy kocsi bejuthasson. Gyalogjáró az egész nagy négyszögű kövekkel kirakva. Több emeletes háza többnyire a leg-nagyobb rendtelenségben épültek, egyik kijebb áll a másiknál, akárcsak bosszúból tették volna, hogy a szomszéd ne láthasson előre. A nagy ablakok vagy erkélyesek vagy egy méternyire rácsos ellátvák. Az erkélyeken senorák és se-noríták legyeznek magukat és mulatnak a senno-rok és caballérok által az utcán rögtönzött je-leneteken.

Azonban mégis volt itten valami, ami mindjárt az első pillanatban megnyerte tetszese-met. Ugyanis a főutcán éppugy mint az élénkebb mellékutakban, hogy a járó-kelők a nap heve ellen védve legyenek, a szemközt fekvő házakra az eresz alól erős, vékony köteleket húznak, s

azokra kis gépezet segítségével ponyvákat feszí-tenek, úgy, hogy mikor a nap forrón süt, az egész utcát mintegy sátor alá temetik. Oly kellemes ott alatta nyári napokon még a kora délutáni órákban is sétálni!

Legérdekesebb a főutcai nappali élet, kora tavasztól késő őszig, minden vásár- és ünnepna-pon a 15—16. órában (d. u. 3—4.) ha jó az idő.

Legnagyobb élénkség uralkodik az utca-sarkon felállított bódék és a dohánytőzsdék körül. A bódéknál a caballérok nem annyira a hőség-től mint inkább a sok beszéd-től kiszaradt tor-kukat valami hűsítőnek csúfolt, napsütötte lan-gyos szörp és limonádéfélével, leginkább gazeuz-zel kengetik. Rengeteg mennyiséget fogyasztanak el belőle. Szinte megostromolják a bódé-kat. De így sem jut mindegyiknek.

A dohánytőzsdébe pedig nem csak azért tódulnak, hogy cigarettával lassák el magukat, — spanyolt cigaretta nélkül nehéz elképzelni, — hanem különösen azért, hogy jegyet vegyenek a 17 órákor kezdődő *Corrida de Toros*-ra (bika-viadal). Minden dohánytőzsdé ajtajánál vásár- és ünnepnap már délben felüti sátrát a bikaviadal jegykiadó hivatala. Pedig dohánytőzsdét minden tizedik lépésre találhat az ember. Eléjük rend-szerint 1 méter hosszú és majdnem ugyanolyan

nak, amelyben a cég elismeri az üzletkötések korrektséget és mint ilyen per eseten a rendes polgári bíróság illetékességének veti magát alá. Dr. Simon Izidor a Reim cég jogi képviselője a levél eredetét kezdte kutatgatni. Elmondta a bíróság előtt, hogy a levél tényleg a Reim-cégtől ered, de azt jóhiszeműleg adtak alperesnek, aki azzal a kifogással, hogy családja előtt igazolja tőzsdejátekának korrektségét. — kérte tőlük a levelet. Kéri, hogy a bíróság ne adjon helyt a pergató kifogásnak Dr. Neumann a quod scripsi, scripsi álláspontjára helyezkedve megjegyzi még, hogy ügyfele a tőzsdejátekban teljesen járatlan, annak csinját-binját nem érti és a Reim-cég beszélt rá differencia üzletek köztésére.

A bíróság a pergató kifogás elvetésével megállapította az illetékességet azzal az idokollással, hogy a levél eredetének kutatásába nem akar belemenni, de felteszi, hogy felperes előadása megfelel a valóságnak. Minthogy a rendes bíróság tőzsde-differenciákat nem ítél meg, tehát nem valószínű az, hogy egy tapasztalt kereskedelmi cég ily primitív módon lemondjon jogairól. Ezután nagyon természetesen Szulyovskyt elmarasztalták.

Erre én már most azt mondom: mutat casum! — Nem hiszem, hogy ezt a differenciális liberális urat most kineveznék akár Hamburgba, akár Melbourneba! S így hamuba eset a mi képviselőválasztásunk is! Előbb ki kell heverni az ilyen differenciális fájdalmakat, még akkor is, ha a család (de vajjon melyik) a korrektség kedvéért ki is fizetné a Reim-céget! Most — föltesszem — még Tisza Pista és Hieronymi sem engednék a kinevezést, hanem várnak, míg majd ki lesznek egyenlítő a differenciák! A ki differenciákra játszik, az azt gondolja magában: sic itur ad astra, de nálunk azt mondta rá egyik izraelita Mundi, hogy: sic trantit gloria Desiderandi. r. l.

Újdonságok.

Egyházmegyei hírek. Horváth Gyula szkacsáni és Koloss Károly zay-ugroci segédlelkészek kölcsönösen áthelyeztettek.

Személyzetiek az esztergomi főmegyéből. Blahó Pál Eghellre plébánosnak Hlavathy István Bartra, Hoffmann Alajos pedig Brockóra neveztettek ki plébánoshelyetteseknek. Nemetz Mihály segédlelkésznek neveztetett ki Uninba.

Uj szolgálattévó kamarás. Német-ujvári és szabadbattyáni gróf Batthyány Béla pápai 7. honvédszázadrezdombi százados, ezrednél létszám felett való vezetés mellett szolgálattévó kamarássá neveztetett ki József Ágost főherceg

urnál. — Az új szolgálattévó kamarás édes öccse gr. Batthyány Vilmos dr. nyitrai kanonok urnak s azelőtt már be volt csztva József főherceg szolgálattába, valamint később Thuru Taxi hercegnél Regensburgban, ki szinten osztrák főhercegnőt birt feleségül.

Poeck Rezső † Nyitra-Peresztlény esztergomi plébános, Poeck Rezső ur márc. 26-án est 9 órákor hosszas szenvedés után elhunyt életének 67. évében. A megboldogult szül. 1837-ben Nagy-Szombatban, theol. tanulmányait a budapesti egyetemen végezte, (Zelliger „Esztergommejei írók“ c. művében tévesen: Esztergomban teszi) 1850-ban felszentelték és Pozsony-Virágvölgyre káplánnak küldetett. 1865-ben gr. Eszterházy Ernőnél Pozsonyban nevelő lett: 1867-ben Nyitra-sárfői plébános s végül 1880-ban peresztlényi plébános lett. A megboldogult öreg ur békés, csendes természetű egyén volt, korrekciójellemű pap, miért is általános tisztületnek örvendett Fiatalabb korában irodalommal is foglalkozott német és magyar nyelven. Die zwei höchsten Vorzüge des Priesterthums 1864. és Das heil. Messopfer 1869. — A haldoklók áldozásáról 1864. — Végül 1902-ben Nyitra-n megjelent egy értekezése: Petrus Pázmán, quila Hungariae. — Temetése márc. 29-én ment végbe a közönség és messze vidékről egybesereglett oltártestvérei nagy részvéte mellett. Béke poraira!

Halálozás. Id. Plochmann Gyula nyitrai közbirtokos, városunk köztisztviselőben álló polgára egykor a nagy-surányi cukorgyár tisztviselője a hatvatus éveken, március hó 30-ikán a reggeli órákban, 63 éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt. Tetemét a városi köztemetőben levő halottas házból folyó évi április hó 1-én helyezték örök nyugalomra nagy részvét mellett. Fentnevezettet több tagból álló családja és kiterjedt rokonsága gyászolja.

Hertelendi és vindornyalaki Hertelendy Ferencné, szül. szemereharaszi Szombathelyi Marianna urnó, Hertelendy Ferenc zabori szőlőbirtokos neje március hó 30-án szívvelhűdés következtében élete 35-ik évében hirtelen elhunyt. Temetése folyó hó 1-én ment végbe a nyitrai városi köztemetőben, a hol a megboldogult földi maradványait az ott levő családi sírboltba helyezték örök nyugalomra.

Vojta János keresztes-lovagrendi áldozár, Vojta Ferenc, nagymányai uradalmi intéző fia, tüdőgyulladás következtében Brűx-ben (Csehország) márc 21-én életének 31. évében elhunyt. A megboldogult Nyitra-n vegezte gimnáziumi tanulmá-

nyait, s vidékünkön néha-néha megjelenvén, az egyedüli képviselője volt az egyházi keresztes-lovagrendnek. — Béke hamvaikra!

A közkatonak. A felettünk örökös isteni Gondviselés Kiszucákon tengődő népre is gondol, — írja tudósítónk. A viszkai nép érzi, hogy az isteni Gondviselésnek kegyelme örökös felette. Hálás is érte! Van is miért! Támasztott Viszkának bölcs vezért és önzetlen munkást Sztolárik István káplán személyében, ki a szorongatott népet nyomoruságos életének úszkei keresztül is a vallás-erkölcs, a becsület és boldogság útjára vezérli. Megajándékozta ezt a népet egy buzgó plébánossal, ki ihletett lelkesedéssel nagylelkűen segíti és pártolja a káplány által létesített egybetörő nagy művet a ker. hitélet és az életfenntartás nehéz ösvényein. A szomszéd nép irigylit a viszkaiaktól azt a boldogságot, mely lelkükön átragyog a két testvér apostol önzetlen működésén. Nem hangoztatnak önzetlenséget, hanem önzetlennül cselekszenek. Azért én örömmel fonom fejük köré az önzetlen munka dicsőségének sugarát! 15—20 Hochfelder család még örömelebb ugyanannyi töviskoronát! Büszke öntudattal töltheti el keblüket az a megnyugtató tudat, hogy oly kitaróan védelmezik hivaik függetlenségét az uzsorások ellenében; hogy szomorú napjaikban letörlik könyveiket, megszilárdítják és segítik kis egyházukat a tisztességes életfenntartás megrontói ellen. Igazán égből eredő sugar ihlette meg Sztolárik szívét, mikor az a teremtő gondolat villant meg eszén, hogy Viszkán fogyasztási szövetkezetet létesítsen. E kis káplán nem esett kétségbe a szükségesek felett. Járt, kelt, kért, buzditott és hatott! A nép megértette! Örömtől rezgő szívvvel siettek hozzá a részvényesek. És sokan nem megvetendő összegekkel állítottak be, így pl. két drótos vett 300 részvényt 6000 kor. értékben (a 20 kor.) Mások ismét 20, 30, 40 részvényt biztosítottak maguknak. S miután Isten pártfogolja a becsületes munkát, segített Sztoláriknak is, hogy ezt a jámbor népet a haladás magas pályára emelje! 1902. okt. 1. megnyílt a consum, azóta virágzik és izmosodik. Kapható ott minden, kezdve a bocksortól a legfinomabb topánig; de minden, amit csak a legkeresettebb könyhaban, a legtágasabb gazdasági udvarban láthatni, még mazsolaszőlő és kakaó is! Érdemes, hogy megtekintse azt az ember! Mindjárt a bejáratnál belülről van Sztolárik kepe remek rámba foglalva. Chikágói kézből került ki 28 dollár értékben! Elég hű a fotografiája; élethűen mogorva, csaknem megközelíti a valóságot. Innen mord tekinteteket vet a járó-kelőkra, hogy aztán szépen

széles nemzeti színű (vörös, sárga, vörös) lobogót függesztenek „Despacho de billetes“ felirással. A közepén fekete bikafej diszeleg s alatta tudtul adatik mindenkinek, milyen jegyek kaphatók. Némelyiken háromféle felírás van: centro (középre), sombra (árnyékos helyre) és sol (napos helyre); másokon egy vagy kétféle. Legdrágábbak az árnyékos helyre szólók, de a caballero ritkán pazarolja a pénzét ilyenre, a legolcsóbb a napos helyen is épügy lelkesedhetik mint bárki más. Bánja is ő, hadd pörkölje a nap, csak bikaviadalt lásson. Ezért kész bármennyit tűrni, szenvedni.

A bikaviadalt minden nagyobb városban már napokkal, sőt hetekkel előbb hirdetik óriási plakátokon Olyan formán, mint nálunk országos vásár alkalmával, midőn az egyszerű nép szípolozói: a panorámák tulajdonosai, bukott kereskedők, dologkerülő csepürágók, állatszelditők stb. színes plakátokon nagy betűkkel hirdetik: Itt a kedvező alkalom! Most vagy soha! stb. vagy: Hallatlan olcsóság! stb. vagy: Csak rövid ideig látható! ki? N. N., a világ legnagyobb büvése stb. vagy: Itt látható a világ legnagyobb csodája! stb.

A cifra papiros kíváncsivá teszi a nagyérdemű közönséget, mely áll inasokból, csöcselék-

ből és azokból, kik vidékről ide becsoszogtak. Rendesen anyjuk veszi észre először, s azonnal megszólal:

— Te apjuk! Nézd csak mi az a cifra cédula? Talán valami komédia lesz!

És az apjuk tudós ábrázattal betűzeti és magyarázza a cédula nagy mondásait nem valami nagy írástudó oldalbordájának, ki önkénytelenül is ott kotorász szoknyája zsebében, nem volna-e fölösleges hatosa... komédiára.

Az inasgyerek is csak el-elnézi, és hirdeti mindenféle pajtásainak, mi van a vásártéren.

— Ezt megnézzük! — mondja mindegyik. És akárhonnán, de előteremtik a szükséges összeget.

Éppen így van ez Spanyolországban is a bikaviadalt hirdető plakátokkal. Minden általmenő megáll előttük s különösen a legények, a csöcselék, ingyenélők, falusiak nagy mohón olvaszák: Kik lesznek a szereplők? Hány bikát ölnek meg? (Sőt ezek még le is vannak pingálva.) Hová valók? Ki lesz az espada (bikaölő)? stb. S azonnal ott helyben megkezdődik a kritika. Meghánnyák vetik a hirdetés tartalmát és tetszésüket, vagy nemtetszésüket nyilvánítják fölötté. Napokig csak erről foly a beszéd mindenfelé, főleg ha valami nevesebb espada lép fel, vagy ha nem valami fiatal bikák kerülnek a porondra.

Sevilla főutcáján az ezer meg ezer ácsorgó és az utca minden zegét-zugát ellepő nem uri, hanem alsóbbrendű nép se beszél és vitatkozik másról, mint a 17 órákor kezdődő bikaviadaltól. Délben már nincs otthon maradásuk: ide csődülnek, hogy előbb muljék az idő. Mintha tükön állna mindegyik, oly nehezen várják a 16 órát, hogy a cirkusba indulhassanak.

A római csöcselék csak kenyeret és cirkuszi játékokat kívánt, a spanyol se törődik mással, csak betevő falathoz jusson, ha másképp nem, koldulással. — a dolog különben se kenyere — és bikaviadalt lásson. Akárhogyan, de előteremtí a pénzt hozzá. Inkább éhezik egész családjával, de a bikaviadalt megnézi. Azt gondolja, hogy összedőlne a világ, ha ott nem lehetne.

Heves beszédjűkben nem zavarja őket sem az ujságot, gyümölcsöt, legyezőt (melyre a bikaviadal egy-egy részlete van lefestve, darabja 10 ct.) és sorsjegyet árusok ékteien ordítózása sem a szemtelenül tolakodó koldusok rimánkodása, sem a vak vagy nyomorék muzsikások hamis játéka vagy rémes éneke, sem pedig a járó-kelőknek, különösen egyes vén asszonyoknak az eldobott cigaretta vagy szivarvég összezedése alkalmával rajtuk keresztül-kasul bujkálása. Azonban, ha közéjük vetődik valami csi-

viselkedjenek a boltban! Hát milyen a forgalom? Kézipénzbevetel összesen hét hó alatt 35,543 kor. a főüzletben. A község végén levő fióküzletben négy hónap alatt 7350 kor. Ezenkívül hitelbe mindkét boltban külön-külön körülbelül $\frac{1}{3}$ al több. Argumentum gyanánt ide csatolom ezt a kis utánzott drágakövekkel körülvevett medaillont, melyen Sztolárik képe látható. Több ezer ilyen készült Amerikában az ott lakók költségén, mihelyt tudomást szereztek buzgó működéséről. Férfiak gomblyukban, nők és gyermekek talizmánként nyakukon hordva jelennek meg a templomban és gyülekezeteken Amerikában. Megírtam ezt azért, hogy megdicsérjem a jót. Személy szimpatia nem játszott közbe, hisz egymást alig ismerjük. — (Mi is kiadjuk készséggel a közkatonának ezen megérdemelt elismerését. Szerk.)

Adomány. Sinkovics Károlyné urnó a köröskenyi templom számára a szentségtartó elé szép terítőt, melyen gyönyörűen és művésziesen van himezve Jezus szentséges szíve, és 3 koronát a templom céljaira, és Polónyi János százados úr művirágokat küldött.

A nagyheti hitéletből. A nyitrai oltáregylet lelkigyakorlatai, melyek virágvasárnapján kezdődtek, lélekemelő áhitattal folytak le és nagy szerdán reggel közös szentáldozással fejezték be. Az egylet nőtagjai nagy számban vettek részt a lelkigyakorlatokban, melyeket Péchy Arnold, jézustársasági atya vezetett. A fáradhatatlan nép missionárius négy konferencia beszédet is tartott az irgalmas testvérek templomában, mely ez alkalommal különösen, nagycsütörtökön és nagy-pénteken zsúfolásig telt meg hívő közönséggel, figyelmes és állhatatosan kitartó hallgatósággal. Hat hónapig tartó misszió tevékenységet koronázott meg nyitrai működésével Péchy atya, a ki valósággal elmondhatja, hogy bejárta Tolná-Barányát. mielőtt Nyitrára jött volna. Ilyen hosszú időn át a nép-missziókkal járó nagy fáradságokat egy folytatásban viselni olyan feladat, melynek terhe alatt fiatal ember vállai is megrokskadnának, Péchy atyan azonban, a ki már 60-ik év körül jár, nyoma sem látszott meg a fáradságnak. Hangjának erőteljes erce kétszer akkora templomot is betöltött volna, élénk beszédén szellemi frissesség és kedélyderű fénye csillogott. Pedig nem csak a szószeken, hanem a gyóntató szekben is kellett beszélnie reggeltől estig. Egymaga e néhány nap alatt 500 hívőt gyóntatott meg. A lángbuzgalmú missionárius szombatán reggel utazott el, rendes tartózkodási helyére Pozsonyba, magával vivén Nyitra város katolikus közönségének halálját és szívből fakadó köszönetét.

nosabb vászonceléd, ki jegyért menve nagy sietve surran el mellettük, azonnal abba hagyják a discursust valamennyi szem egy irányba néz és megered a bók, a tréfa, incselkedő megjegyzés stb. Éva leánya irul-pirul, s dolgához lát amazok pedig napirendre térnek. De a csunyaabbja meg a kissé vénecske is figyelemben részesül, csak hogy... nincs köszönet benne.

A boltok egy része vasárnap délután be van zárva, azonban a cukrászdák, kávéházak, látszerész- és divatüzletek, fodrásztermek és a lábbelit tisztító műhelyek nyitva vannak, hogy a cirkuszba menők semminek a hiányát ne érezzék, akár a belső, t. i. a finnyás gyomor, akár a külső szorol kielégítésre, illetőleg gondozásra. Sőt még virággal, cukorkákkal és finom süteménnyel is kedveskedhetik a kinek módjában áll.

16 óra felé (d. u. 4) a sorok megritkulnak, a nép oszladozni kezd. A főutca élénksége lassankint megszűnik. Mindenki jeggyel felszerelve a cirkuszba siet, ahová már egy órával előbb azok is tartottak, akikkel a főutcán jövet találkoztam. 16 óra után a főutca a mellékutakkal együtt teljesen néptelen.

Ilyen az élet kedvező időben a sevillai főutcán husvétől Mindenszentekig — ez a bika- viadal saisonja — minden vásár- és ünnepnapon kora délután.

Richter M. István.

A központi választmány m. hó 20 án a választói nevjegyzékek kigazítására kiküldendő bizottságnak tárgyában tartott üléséről szóló lapunk múlt számában közölt hírlimból ter szüke miatt a következő kerület maradt ki:

XI. A szakolcai v. kerületben 2 küldöttség. Első küldöttségi elnök: Mitták Albert Szakolca. Kropácsy István Szakolca, Henc Kálmán Holics r. tagok. Fekete János Szt-Istvánfalva, Bodnár István Vészka pötttagok. Második küldöttségi elnök: dr. Winter Miksa Holics. Tomek Antal Egbell. Allain Gyula Holics r. tagok. Bihary István Péterfalva, Dosztál Ferenc Miava pötttagok.

Baleset. Múlt hó 28-án a kora reggeli órákban szállították Kramer A. és fiai fatelepéről (Erzsébet-ut) az ott visszamaradt épületfaanyagot, a mint azonban a kocsi a kapu ki akart haladni, megakadt a szél által becsapódó kapuba s úgy megrázkódott, hogy a rajta ülő kocsis a lovak közé esett. Szerencsére azonban az egyik lába oda akadt a kocsi saraglyájába, a honnan is társai csakhamar kiszabadították. Egy kis horzsoláson kívül egyéb baja nem esett.

A nagyhét szertartásaiból a püspöki vártemplomban ő méltósága a püspök ur végezte nagycsütörtökön az olajszentelést és a lábmosást. Az ősz főpásztor mindnyájunkat melyen megindító áhitattal előkészítette a betegek olaját, és a bér-málandók krizsmáját, s különösen megindító volt, habár minden évben látjuk, midőn fehér kötenyt kötve maga elé, püspöki mitrával fején, ezüst pásztorbottal kezében közeledett a 12 aggastyánhoz a — tizenharmadik. — A püspök urat korban ugylátszik csak egy multa felül. — Valami mélyen megható van ebben a jelenetben, melyet nem lehet pusztán szertartásnak nevezni, midőn egy magyar közjogi méltóság, főrendiházi tag, lehajol az én volt szőlőmunkásomnak lábához, megmossa s megcsokolja a lábát. Ez nem pusztán ceremónia, hanem hangos bevallása annak, hogy mindnyájan egyenlők vagyunk az Ur előtt, habár az egyik kiselejtezett szőlőmunkás is, a másik meg a Zobor legnagyobb szőlőbirtokosa. — És ez a fenséges jelenség ismétlődik e napon mindenütt: a katolikus főpásztori székesegyházakban, egyes szerzet-házaiban, sőt a katolikus fejedelmi házak nem egyikenél. — A szent tenykedés után őméltósága megvendégelte az „apostolokat“ (mint őket a nép nevezi) püspöki palotájában. Egynek közülök ő maga szolgálván fel az ételt, a többinél udvari papjai segédkeztek. Nagypénteken, az irgalmas testvéreknél tartott szent beszéd után a közönség a sz. Ferenciek templomába vonult, hol az egyházi zeneegylet egy nagyszabású Stabat Mater dalművet adott elő. A templomot a közönség zsúfolásig megtöltötte. A dalmű esti fél nyolctól $\frac{1}{4}$ 9-ig tartott. A hallgató közönség a darab vallásos jellegétől mélyen meg volt hatva. Az előadás szabatos menete a zeneegylet szorgalmáról, különösen vezetőjének Stettka Gottfried urnak szakértelméről tett fényes tanúságot, habár egyesek egy zenés darabnak nagypénteken való előadását nem találták kifogás-nélkülinek.

Egy új hólappda. Ilyen címen közöl a „Ny. Ellenőr“ egy cikket, és ujságolja, hogy a helybeli társadalom több hölgytagja egy német imát kapott azon célból, hogy azt kiki, aki megkapja, kilencszer tartozik leírni és ismerőseinek megküldeni hasonló célból. Aki nem teszi meg, az nagy bűnt követ el és szerencsétlenség fogja érni. — Ez az ima-küldés nálunk nem ujság, hallottuk már évek előtt, többektől, sőt már magunk is kaptunk olyat évek előtt postán. Az ima szövegében semmi helytelen nincsen, helytelen csak az, hogy aki azt kilencszer le nem írja, nagy bűnt követ el, meg a szerencsétlenséggel való fenyegetés — Az egészet léha uri babonának tartjuk. Hogy a bécsi érsekre történik benne hivatkozás, az egyszerű-számítás, mert a küldő előbb számíthat hitelle, mintha Kohn Izidorra hivatkoznék. Egyébként pedig nyugodjék meg laptársunk úgy a bécsi érsek, mint Lueger éppen olyan messze állanak a vállaltól, mint akár — Faith Fulöp. Különös-

nek találjuk azonban, hogy az „Ellenőr“ a néhány sornyi „hólappda“ itteni terjesztésében „a mi magyarságunk ellen célzatos merényletet lát“, holott Nyitrán évek óta a zsidók két német nyelvű lapot is adnak ki melyben hetenkint 9 vagy 15 sűrű hasábon nyomtatnak le német szöveget és abban nem lát az „Ellenőr“ merényletet.

Villámcsapás. Marcius hó 28-án d. u. 3 órákor a zliechói toronyba száraz villám csapott be. Délkeleti oldalából nagy darabot leszakított, az aláhulló törmelékek a templomtetőt bezúzták. A villám a toronyból a templom boltozatán keresztül az orgonába csapott, melyet teljesen összerongált. Az orgonából egy kőoszlopon keresztül a földre hatolt. A zliechói hiveknek ilyenformán szomorú husvétünnepük lesz.

Telefon Galgócon. A galgóczi kereskedők nemrég kérvényt intéztek a miniszteriumhoz, melyben Galgócon telefonhálózatot létesíteni kérelmeztek. A miniszter figyelembe véve Galgóc forgalmát és az ottani kereskedők többszöri személyes sürgetését ez ügyben — a telefonhálózatnak már ez évben való felállítását meg is engedte. A város polgársága a kereskedőkkel egyetértőleg most buzgón fáradozik annak felállításá körül. — A múlt hét folyamán a M. Á. V. balparti üzletvezetőségéhez intéztek egy közérdekű kérelmet, melyben a Galgóc—lipótvári vasúti állomásoknak a telefonhálózattal való összeköttetését és a nyilvános telefonállomások létesítését kérelmeztek. A M. Á. V. balparti üzletvezetősége kétségkívül be fogja látni ennek szükségét s a két állomást — a közönség kérelmére — már a közeljövőben össze fogja kapcsoltatni a telefonhálózattal.

Nagy uzsoraper Trencsénmegyében. Nagy feltűnést kelt Trencsénmegyében azon nagyszabású per, mely e hónapban kerül tárgyalás alá, s melynek szomorú hőse Brichta Mór bellai „birtokos“, ki 48 bebizonyított esetben csalás, uzsora és okmányhamisítás miatt kerül a bíróság elé. Összesen 117 tanu és két szakértő van beidézve a tárgyalásra. Az új honfoglaló ugyan Bellán (Várna mellett) ütötte fel sátorfáját, de működési körét kiterjesztette az egész zsolnai járásra. Eljárása, mint a „Vágvölgyi lap“ jelenti a következő volt: Először kiszimatolta, hogy melyik vagyonos parasztnak van szüksége pénzre, és ajánl neki 100 kor. amiért kap egy kitéltetlen váltót, s kiköt magának azért felévi 24—30 százaléki kamatot, a parasztra rátukmál még egy zsák lisztet s a váltót mindjárt 150 koronára tölti ki. Ezt a műveletet ismételte Brichta uram mindannyiszor, valahányszor a váltó meghosszabbított mindaddig, míg az adósság akkorára emelkedett, hogy felért a paraszt vagyonával. Ekkor perelt és a paraszt birtoka dobra került. — És ami most következik az a legszomorúbb. A liberális ujság ezt írja még: *Ilyen és hasonló üzleteket csinált Brichta ember emlékezet óta évek hosszú során.* — Hát ez bizony nagyon szomorú, hogy „seit undenklichen Jahren“ csak most gyúlt meg a baja a bírósággal. Én ugyanis szívesen fogadnék egy ellen, hogy Brichta uram mindig liberalisra szavazott s áldozatainak száma legalább $\frac{3}{4}$ részben néppárti volt. S innen lehet kimagyarázni, hogy emberemlékezet óta üzhette családait. Trencsénmegyében egyébként hosszú sora van a Brichtáknak, ha mindjárt talán másképp is hívják, kik hasonló módon jutottak a virilisták közé. Azért habár késő, de még most is jó lesz raziát tartani közöttük. Majd meglátjuk a következőkből, vajjon rendszeres javulásnak a jele ezen lépés, vagy csak elszigetelt fellobbanás-e a javulási szándéknak; mert úgy vagyunk informálva, hogy Trencsénmegye irányadó köreiből teljesen tisztában vannak azzal, hogy a Vágmentén a Brichták eljárása egész rendszert kepez, és ha akarnak, akármerre vetik a hálót, mindenütt akad belé a most fogott Mórhoz hasonló.

A szociális eszme és az érsekújvári rendőrség. Érsekújvár legújabb szenzációjával úgy látszik rekordot ért el, ott ugyanis a rendőrök rendetlenkednek és kimondották a sztrajkot, kik fellelkesülve a fővárosi és egyéb sztrajkolók példáján és sikerein, március hó 25-én teljes számban leszerelték s felmondták a szolgálatot; — csupán Tóth Bertalan rendőrőrmester maradt meg az érsekújvári csendelet szolgálatában. Okul kis fizetésüket, csekély létszámból eredő terhes szolgálatot és a főkapitány szigorúságát hozták fel. — A közbiztonsági szolgálatot az ügy végleges eldőltségéig az érsekújvári csendőrség látja el. — Érsekújvár közönsége figyelemmel kíséri a sztrajkoló rendőrség mozgalmát. A szegény embereknek talán igazuk is van, de aligha nem az lesz a vége, hogy a sztrajkoló rendőrök a szolgálatból elbocsájtják.

Párbaj. Dacára a párbaj ellenes mozgalom ama nagymérvű kiterjedésének, hogy az tavaly a katonatiszti szemléken is általánosan és elvileg helyeslésre talált, mégis találkoznak szomorú dícsőségre és hírnévre áhítozó fiatalok, kik feltűnési viselkedésből hódolnak eme barbár szokásnak. A kik néhány csepp vér árán azt képzelik, hogy csorbát szenvedett becsületüket megreparálhatják. Nagy-Tapolcsányban márc. 29-én a Korona vendéglőben kardpárbajt vívott Vidákovics N. Lelley Jenő dr. ügyvédjellel. A párbaj okául utcai szóváltás szolgált. Vidákovics könnyű jellegű karcolást kapott, úgy hogy Garai és Maier orvosoknak nem igen sok gondot okozott. Az esetet az ügyészség figyelmébe ajánljuk.

A nagytapolcsányi képviselőtestület márc. 31-én közgyűlést tartott, melynek tárgyából kiemeljük a 7-ik pontot, szőlő pedig ekkép: „A keresztény községi temető terület vételi szerződésének... előterjesztése.” Kiváncsiak vagyunk, — írja tudósítónk — vajjon Zatkovics Ajajos „a rendelkezésére álló összes törvényes eszközzel felhatalmazás nélkül” megvédte-e a temetőnek nemcsak keresztény, de katolikus jellegét. Katolikus egyénektől az elzsidósodott városban ennyi bátorságot és hitvallást mi szegény polgárok, a kik csak Légrády kiadási könyvecskéket ismerünk joggal elvárhatnánk.

A nagytapolcsányi szeszfinomítóban a milyen fokban finomítják a szeszt, éppen olyan arányban büzik a kezelés és annak rafinált leplezése. A febr. havában felfedezett szeszcsempeszt alapján megindult vizsgálat s az 1883: XLIV. tc. értelmében visszamenőleg újabb csempeszetre akadtak. A társaság 20,000 (húszezer) korona bírságban elmarasztaltatott. Ezen több rendbeli csempeszt bizonyos tervszerűség látszatát viseli magán, s éppen azért nem mindig egyszerű, hanem hatványozott mértékű bírságot követel.

Tüzeset. Március hó 27-én éjjeli 2 óra körül Egyháznagyszegen Barusz József szellérnek háza, eddig ki nem puhatolt okból kigyulladt és habár szélesend volt, mégis a szomszédos szalmás lakóház is a t z martaléka lett. A tűznél alig lehetett embert látni. A nagysurányi csendőrség csak másnap értesült a tüzesetről. A kár közel 10 ezer korona, melyből biztosítás útján alig a fele fog megtérülni, ami annál is inkább elszomorító, mert a kárvallottak mind szegény emberek.

Irodalom.

Acsády története.

XVIII.

(Kulturállapotok III. Károly alatt. Acsády nem értvén a feljúló Regnum Marianumot, szörnyen ócsárolja. Az uralkodó vallás és a túrt vallások rendszere. Az iskolaügy ezen időben. A vallásalap.)

A régi utakon, a régi megszokott módokon változtatni és megújulni — jól tudjuk — nehéz az egyes embernek, hát még egy egész nemzetnek! Ilyen volt a magyar sorsa a 18. század ele-

jén. Hosszú időközön által harcias s következőkép nyers életet élt, most egyszerre a béke, az erőgyűjtés, a munka s az általános tatarozás korszaka előtt találta magát. Az a magyar, aki még tegnap is a kardnál és a zsákmányolásnál nem ismert kedvesebb s magához illőbb foglalkozást. Vajjon hogyan változzék át most egyszerre az alkotó munka emberévé, aki eddig csak pusztított s most is csak pusztaságot, csak romokat lát maga körül?

Az idő intő szava azonban sürgette, egy jó király buzdította s benne meg is fogamzott a jó szándék; csak hogy az elmaradhatatlan megújulás mellé egyet kötött ki: átöröklött középkori alkotmányához senki nyulni ne merjen. A nemesnek megmaradnak a jogai, a polgárnak és a jobbágnak a kötelességei; megmaradjon az államvallás is s mellette éljenek, ahogy tudnak, a túrt vallások — az 1681-ki törvény szerint. Régi, szűkös alap biz ez s erre kellett emelni a moderu, a tágas épületet. Hogyan, miképen?

Továbbá a Bécesel való barátságosabb érintkezés egyszerre megnyitotta előtte a tisztultabb izlést, a nyugatnak előhaladt s előtte addig ismeretlen szellemi életét; ez tetszett is neki, utána is kezdett vágyani. Csak hogy az a műveltség idegen hüvelyben kínálkozott neki, hogyan emelkedjék most már annak a színvonalára, hogyan idomítsa azt át hirtelenében a saját nemzeti geniusához, mikor az ő házi berendezése, életmódja, gondolatoköre eddig egészen más volt?

Igy találta a magyart az átalakulási korszak a 18. század elején, számos belső és külső nehézségével, a megoldandó problémák egész sorával, szinte páratlanul a nyugati népek történetében. Azért aki ismeri a népek életének lélektanát, nem fog rá követ dobni, ha látja, hogy megújulása nem járt bajok nélkül, hogy nyeresége, szellemi emelkedése nem járt más irányú veszteség nélkül, csak azért, mivel az a megújulás rendes törvényei szerint alig is mehetett végre másképp.

A tárgyilagosan ítélő történetírás mindezt számba veszi, de Acsádynak erről szóló fejtegetése egy karrikatura. Azon kor szellemét, valamint az átalakuló néplelek természetét — úgy látom — nem ismeri; hanem egyszerűen innen a 20. század magaslatáról, a mai gondolkodás szerint, lebírálja az akkori eseményeket s mégis úgy adja, mintha csak a 18. század elejének magyar történetét írná.

Elfogultsága határt igazán nem ismer, azt lehet róla ismételni, amit Láncoz vetett volt Thalyinak a szemére, hogy története csak vagy nagyon jó, vagy nagyon rossz emberekkel van megrakva, úgy azonban, hogy a nagyon jók a protestánsok, a nagyon rosszak mindig a katolikusok. Acsády-nak is a kuruc vagy a protestáns maga a legtökéletesebb lény, akihez makula nem fér, a királypárti vagy katolikus ellenben maga a megtestesült gonosz, akinek még a lehellete sem olyan, mint más rendes emberé. Megjegyzendő itt mindjárt, hogy azt az anyira óhajtott szatmári békét is két kath. főúr fáradozásának köszönhetjük.

Hát az ilyen felfogás beleillik a köznapi pletykás életbe vagy a politikai pártok elfogult világába, de nem illik az igazságot nyomonzó történetíróhoz! Bemutatónál, a tér szűke miatt, csak néhány ilyen részletével lehet foglalkoznom, azonban fejetetejére van állítva az egész előadás.

Egyszer sem volt eddig megjegyzése a felkelők sokszor igazán pusztításaira. Thokóly kegyetlenkedéseire, vagy most utoljára is, Rákóczy alatt, a kurucoknak Rákóczy által is felpanaszolt zsákmányolásaira; de III. Károly alatt, nyomban a béke megkötése után, a jogos kártalanítást kívánó királypártiak ellen ismételtén már ilyen kirohanásokat intéz: „A magyar főpapok és a labanc főurak, kik a kuruc világ idején annyi üldözést és vagyoni károsodást szenvedtek (!), lihegték a boszútól s győzelmeket kíméletlenül ki akarták aknázni. Jutalmat kívántak hűségükért, kárpótlást szenvedéseikért s a kuruc mozgalom vezetőinek elkobzott jószágain akartak osztozkodni... megindították a birtokfoglalást s a vallásüldözést, kényők-kedvők szerint éltek hatalmukkal”. (432. l.) — Vagy „Károly király reformtevékenysége hamar megfeneklett s minden téren helyreállott a régi kormányrendszer, mely az alattvalók szellemi és anyagi érdekeivel egyaránt nem törődött. Hogy ez oly gyorsan megtörtént, azt a magyar főpapok és főurak labanc érzelméi... okozták”. (436. l.) — Vagy „1728-ban Károly összehívta a 3-ik országgyűlést, de ott a pápi szellem már olyan tulsúlyban volt, hogy haladásról, reformtörvényekről szó sem lehetett többé”. (442. l.) És így végig.

Tehát amott a katolikusok, nyomban a szatmári béke után, mint anarchisták, itt meg-

mint a haladás ellenségei szerepelnek. Ott boszútól lihegnek, ők, akik megteremtették a békét, itt meg a haladni akaró nemzet kerékkötőinek vannak bemutatva, amidőn, ami javulás történt, tulajdonképp az ő munkájuknak volt köszönhető. Pletyka ez Acsády uram! piaci pletyka, nem történet. Az a pusztulás és romhalmaz között építkező 18. századi magyar nem érdemli meg ezt a nyelvöltögetést, ha mindjárt az alkotás munkája, a nemzetnek, a régi alkotmányához való törhetetlen ragaszkodása folytán, nem is haladt előre oly rohamosan, amint mi azt ma esetleg kívánók.

Neki továbbá maga a Magyarország hősi felszabadítója, a törökverő Savoyai Jenő herceg sem szerette a magyarokat. Vajjon miért mondja ezt és miből következteti? Abból, hogy midőn 1716-ban a Temesközből is kiverte a törököt s a temesvári basa az egyezség egyik pontjában azt kívánta, hogy a várba szorult kuruc-telep is szabadon távozhassék, Jenő hg azt jegyezte volna meg: a csőcselék mehet, a hová akar. Ime tehát nem szerette a magyarokat! Az állítólagos megjegyzésből vont ezen általános következtetés élénken emlékezett arra a mondásra, amit a bécsi Luegerről h lottam. Egy magyar előkelőség azt kérdezte tőle: miért gyűlöli annyira a magyarokat? Kérem, kérem, jegyezte volna meg erre Lueger, én a magyart szeretem, csak a zsidó-magyarokat ki nem állhatom. — De, hozzátesszi Acsády, Jenő herceg még sem szerethette a magyarokat, mivel azt ajánlotta, hogy a Temesközt ne kebelezzék vissza Magyarországra, hanem külön tartományvá szervezzék, katonai kormányzat alatt. (437. l.) Vagyis a török miatt szervezte ott a magyar katonai őrvédeket. Nem látom ugyan, hogy milyen szeretetlenség rejtett ebben az eljárásában a magyar iránt, de hogy a török beütésekre továbbra is kellett számítani, amint 1738-ban tényleg ismét pusztított is azon a vidéken, azt a történetből tudom. Egyébiránt vajha adna az Isten a magyaroknak ma is egy olyanféle felszabadító ellenséget, aminő egykor Jenő főherceg volt, hogy segélyével egy kicsit megtudnók tartani a magyar földet a magyar nép számára!

Ha pedig már az általános politikai kérdéseket is így tárgyalja, képzhetjük mekkora elfogultsággal tárgyalja aztán a vajdó vallás- és iskolaügyet III. Károly korában. Egyébiránt Acsády bármikor is szól hozzá a vallásügyi kérdéshez, itt vagy másutt, mindig avatlatlanul beszél róla, e tekintetben se jogi, se történeti érteke nincs.

Lipót alatt, mint hallottuk, folyton az udvar nyakába varrta a protestánsok kiirtási szándékát, itt meg változatosság okáért ugyanazt a főpapságnak tulajdonítja. (454—7. l.) A fegyverletétel után — úgymond — a főpapság azonnal bős indulattal vetette magát a másvallásuakra, annyira, hogy, mint tovább mondja, Pálffy Miklós nádor maga is kérte a királyt, fekezze meg a főpapság vérszomját. S így tovább.

Hát már egész a főpapi vérszomjig jutott el, bizonyára maglyák is égtek, nem? Ezt ugyan nem mondja, tényeket se hoz fel arra nézve, hogy annak a vérszomjnak a természete iránt tájékozhatnók magunkat, de annál inkább dobálózik a szavakkal, miután úgy látszik a többi munkáival szerzett reputációját, hogy komoly történetíró számba vételessék, ebben a művében egészen feladta.

Teljes tudatlanságot szűlel a tekintetben, mi volt abban az időben a jogi felfogás úgy nálunk, mint egész Európában a vallások egymáshoz való viszonya dolgában. T. i. hogy akkor az uralkodó vallás és a túrt vallások rendszere volt általánosan elfogadva s hogy akkor a vallási egyseget tartották az államok legfőbb érdekének. Figyelmen kívül hagyja, hogy nálunk a katolikus volt az uralkodó, a protestantizmus ellenben csak túrt vallás, melyre az újabb fejlemények értelmében az 1681-ki vallási törvény articularis és nem articularis helyek közt való megkülönböztetése volt az irányadó. Másutt ellenben ugyanazon időben a protestantizmus volt az uralkodó vallás, s viszont a katolicizmus csak túrve, amint Angliában még ma is az anglikán, Poroszországban a luth. vallás megen uralkodó vallás számba.

Azonban a túrt vallás, legyen az aztán akár a katolikus, akár pedig a protestáns, sehol a világon nem nyugszik, tágtja szűk kereteit és a teljes szabadság után törekedik. Ezt tette nálunk is mindig, keletkezése óta, a protestantizmus s erre iparkodott III. Károly alatt is. Csak hogy viszont ugyanakkor az uralkodó vallás sem volt hajlandó engedni a maga dominans jellegéből, a minek folytán nálunk is, másutt is, a surlódás elmaradhatatlan volt.

Ezek a vallási surlódások jellemzik III. Károly uralkodását, mint bármikor azelőtt, s ha

esetleg nagyobb jelleget öltöttek. — Acsády rémképeket lát — az csak onnan volt, mivel új területek benépesítéséről is volt szó; a kath. főpapság tehát részen állott, hogy, amint már a bécsi békenél is kimondották, úgy ez a telepítés is az uralkodó vallás hátránya nélkül, absque praejudicio cath. religionis, történjen. Azonban a főpapság e téren magától semmit se tehetett a törvényes kormány, a helytartótanács, közvetítése nélkül, s amint tudjuk, III. Károly végre, a rendektől ráruházott hatalomnál fogva, rendezte is a prot. ügyet 1731-ben a Carolina resolutio által.

Igen jellemző példa ezekre a surlódásokra a Mária-Terézia korába húzódó az az eset, midőn Károlyi Ferenc gróf, Sándor fia, lutheránus tótokkal népesítette be az akkor néptelen Nyíregyházát, de a vallásgyakorlatra vonatkozó engedélyt, amint ezt a törvényes rend megkívánta volna, Károlyi is, a tótok is „elfelejtették kieszközölni”. Barkóczy Ferenc egri püspök s vele három szomszéd vármegye tiltakozott az eljárás ellen a helytartótanácsnál s minden módon meg akarta akadályozni azt, hogy oly vármegyében (Szabolcs), melyben eddig ezen vallásnak hívei nem voltak, anyai luth. tót telepíttessék. (Eble: Az eszedi uradalom és Nyíregyháza. 1898. 49. l.) Barkóczy eljárása teljesen azon kor felfogásának felel meg, s legfellebb előnyösen jellemzi a püspök örkődő figyelmét, de azért vérszomj, úgy gondolom, egy csepp sem található benne.

Különbözik a többféle vallás, mint a többféle nemzetiség is örökös bontó eleme az államoknak s épp azért vajjon ki hiszi, hogy a vallások között teljes politikai egyenlőséget és viszonyosságot kimondó 1848: XX. t. cikk óta nálunk már teljes a béke? Sohasem lesz az. Miért? Azért, mivel ha valaha az állam szempontjából minden lehető tekintetben egyenlőséget is a vallásokat, akkor is megmarad közöttük a tartalmi különbség, egyiknek természetes felsőbbisége, a másiknak inferioritása s megmarad az irigység is, mely az embereket soha nyugodni nem engedi.

Érdekes Acsádynál ezen idő tanügyének ismertetése is. (468-9. l.) Hogy az Károlyi korában nem állott a mai magaslapon, azon komoly ember úgy gondolom meg nem ütközik, de viszont azt az avatlatlan bírálatot sem szabad róla mondani, amelyben Acsády részestti.

Azt elismeri ugyan, hogy: egészben a magyar közoktatás tisztán az iskolák számát s nem minőségét tekintve ez időben megfelelt a népesség általános számának, volt két egyetem s tömtelem középiskola. De az a minőség? Hogy mit kívánt volna az iskolától a sok csatazaj után s az általános pusztulás közepett, mindjárt a szatmári béke után, azt nem tudom, de hogy azt, ami volt, rosszul bírálja, a jezsuita és a prot. iskola közt vont párhuzamát látom.

Csodálatos egy párhuzam ez! A jezsuita középiskolát a sárgea földig leszólja, de a protestánsok középiskoláit annak dacára, hogy szerinte „a jezsuita-iskola rossz példája átragadt a protestáns intézetekre is”, mégis kiválóbbaknak mondja. Így valahogy olvasta ő azt Fináczytól (A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában I. köt. 1899.), hát hűségesen utána mondja.

A jezsuiták „tan és nevelőmódja — úgy mond — elavult. Mutató, csillogó, de felszínes nevelést adtak az ifjuságnak. Tudatlan papság került ki kezökből s a világi növendékek tudományos képzése még kevésbé felelt meg a szükségletnek. Intézetekben a magyar szellemnek epenem, a magyar nyelvnek alárendelt hely jutott. A latin volt a fő.”

Ez a magában lesújtó, de az akkori paedagogia állásából tekintve a leghalátlanabb bírálat csak ismétlése azon voltairei szellemű udvari emberek híreszteléseinek, akik Mária Terézia korában. — az egyház ellen irányult gyűlölettel indítottatva — ily címen igekeztek az iskolát az egyház, illetőleg a jezsuiták kezéből kivenni, hogy abból az akkor virágzó állami absolutizmus számára alkalmas eszközt csináljanak. S midőn askalódásaik tényleg célt értek s eltörültek a jezsuitákat, vajjon mit tettek az aulikusok a Ratio által (1777.) megreformált középiskoláikkal? Először az országos nyelv szerepét a német nyelvnek szánták. Másodsor, a királyné rendeletével, ugyanazokat a jezsuitákat alkalmazták újból tanároknak, akiket az imént kikergettek volt az iskolából. Bőven olvasható erről a komédiáról Fináczy két kötetes művéről írt tanulmányomban. (L. Egyetemes Kritikai Lapok 1903. 51-68. l.)

De ha Acsády szerint ilyen hitvány és nemzetietlen volt a maradi jezsuiták iskolája, akkor a mindig felvilágosult és a haladást vezető protestánsok iskolája bizonyára jobb volt! Dehogy

volt. A jezsuita iskola-típus uralta akkor az egész világot, oly mintaszerűnek tartották; azért Fináczy után Acsády is csak azt mondhatja, hogy „a jezsuita minta a protestáns tanügyet sem hagyhatta érintetlenül, ez is a latin uralta s a tantervek megválasztásában sem igen tért el a jezsuita iskoláktól”. Vagyis, amint a fennebb említett tanulmányomban kimutattam, az akkori magyar prot. iskola is csak gyarló utánzata volt a jezsuita rendszernek.

Ha azután egyrészt azt mondja, hogy „még Sárospatakon sem tanították a magyar történelmet”, másrészt ennek dacára ugyanakkor azt is állítja, hogy „mindazáltal a protestáns iskola adta a magyar értelmiség színe-javát” s hogy „a prot. iskola alaposabban, magyarosabban tanított”: akkor ezzel az ellenmondásával csak azt mutatja, hogy állításai komolyan egyáltalán nem vehetők.

En még hozzátésem, amit ő Fináczytól (I. 223. l.) elolvasni elfelejtett, hogy a magyarság tekintetében is éppen ellenkezőleg állott a dolog. Míg ugyanis a jezsuita-iskolákban a latin előadási nyelv mellett a magyarzatoknál, a történelmi fejeleteknél és színpadjukon a magyar nyelvet is használták, addig a protestánsok iskoláiban intézeti törvények egyenesen *eltiltották* a magyar szót.

Erről Acsádynak nincs tudomása, nála a prot. iskola tanított magyarosabban, amint szerinte (447. l.) a lelkészi pénztárt is (később vallásalap) III. Károly teremtette meg, midőn azt már I. Ferdinánd a 1548. évi XII. t. cikkel az elpusztult monostorok, kolostorok és káptalanok javaiból állította fel. (L. művem: Autonomiánk. 1899. 27. l.)

Dr. Dudek János.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közlő: Mittueh József.

(Folytatás.)

1448-ban Herboltsi Liptai Bálinttól alamizsnaképen kapták Cserenen bars megyei birtokot.¹

Ezen időközökben több elefánthi plébános-sal nem találkozunk. Jakab volt az utolsó, ki az okmányokban említettik, hogy azonban utána is volt egy vagy két plébános bizonyos, mert a pálosok remete rend levén, nem volt meg a joghatósága hozzá, hogy a hívek lelki gondozásával foglalkozzék.

Mint hogy azonban rövid idő alatt oly váratlan módon elszaporodtak az országban s általános közkezdveltségnek örvendtek mindenütt, V. Márton pápa hogy talán a paphiányon segítsen, megengedte 1417-ben a pálosoknak a gyóntatást és prédikálást,² mely tenyvel mintegy képesítette a máskülönbben tanult, művelt rendet, hogy új működési tere, a hívek lelki gondozása terére is léphetnek.

Ezen évvel, vagy talán egyik legközelebbivel megszűnhetett Elefánthon a plébánia világi pap vezetése mellett s átadott a pálos szerzeteseknek, kik aztán amennyire kifürkészhető — mint látni fogjuk — egyszeri rövid megszakítással egészen a rend eltörléséig vezettek a plébániát. Alapjában véve, nem is lett volna értelme, hogy oly nem igen népes helyen, mint Elefánth, hol sűrűn benépesített pálosmonostor volt, e mellett még külön plébánia is létezzék.

Azért okvetlenül a XV. század folyamán vették át a pálosok az elefánthi plébánia vezetését, melyhez alapításától kezdve Alsó és Felső Elefánth tartozott.

Gondozásukba fogadták a felső elefánthi szt. Mártonhoz címzett templomot, eseleget az alsó elefánthi kápolnát, hol rendszerint az isteni szolgálatokat végezték. A plébániának adminisztrátora mindenkor a prior vagy a vikarius volt, ki azonban, mint az egykoru anyakönyvek tanúsítják csak bizonyos fényesebb egyházi ténykedéseknél szerepelt, míg ellenben az egyszerű lelki vezetést rábízta a hitszónok páterre, ki tulajdonképen adminisztrátornak volt mondható.

Ezen időtől kezdve a plébánia története beleolvad az elefánthi pálosrend történetébe, kik

mint plébániai vezetők az esztergomi egyházi hatóságoknak voltak alárendelve.

A szt. Márton temploma utóbb lévén szt. Janoson sokkal fényesebb templom lassan pusztulásnak indult, de azért plébániai templom maradt mindaddig, míg teljesen romokba nem dőlt.

Adatunk nincs hozzá, hogy hol állhatott a plébánialak ezen korban s hogy mi történt vele, midőn az utolsó plébános is kivonult belőle?

Egyes későbbi szerény utalások — annak idején — csekély fényt vetnek majd ezen homályos időkbe.

Az Elefántiak eközben dacára minden rakoncátlanságuknak semmit sem vesztek tekintélyükből, mert mint egy 1467-ben I. Mátyás parancsára kiállított a nyitrai káptalan birtokát képező Szulóc községre vonatkozó határozási level tanúsítja ezen határozásnál mint királyi emberek szerepeltek Elefánthi János és András.³ Még néhány adomány javította e században az elefánthi kolostor anyagi helyzetét, melyek egyike tényleg nagylelkű bőkezűségre vall. — 1437-ben Viesápi Sándor Konrádtól kaptak a pálosok Apátiban egy malmot.

1490-ben Praznóchi Péter Praznoles birtok felét, lakóházát, malmát, 2 halastavat, azonkívül összes szerzett és örökölt birtokai, ugymint Szarkahal néptelen pusztja, Poruba, Kelecsény és Hunyorad birtokok felét s mindazon birtokokat adományozza az elefánthi zárdának, melyeket Praznolchi István neki — Mihály zencheni (szolcsáni?) plébános előtt elzalogosított.⁴

Elefánthi Benedek pedig 1491-ben a. és f. elefánthi, nemkülönbben szalakszi birtoka felét és a Nyitra vizen állott malma felét örök alamizsna fejében adja a zárdának s 1493-ban II. Ulászló a nyitramegyei Gethfalu majorság felét.

Mindjárt a XVI. század hajnalán újra meggyarapodott az elefánthi klastrom birtoka. Csalládi Péter ugyanis 1500-ban a nyitrai káptalan kiküldöttéi előtt akként végrendekezett, hogy a szt. János elefánthi kriptába temettessék. Ezért ráhagyja a zárdára Chysoles nevű pusztáját. Minthogy azonban nevezett pusztja 32 frt erejéig zálogba van adva, azért hogy azt visszaválthassák 2 nagy edény bort, 100 szapu idei búzát adatott a pálosoknak. Azonkívül rájuk ruhazta következő behajtandó pénzt: Brogyányi Györgytől 5 frtot, Praznóci Györgytől 3 felszerelt katonát és 1 frtot, Assakürthi Assa Jánostól 1 frtot, Bori Benedektől 1 frtot és sztmihálynoi Pap Jánostól 1 frtot.⁵

Az elefánthi klastrom e században nemcsak anyagi, hanem szellemi virágzásnak is indult. Midőn a zürzavaros idők miatt a pálosok kénytelenek voltak a noviciátust Sajó Laádról máshová helyezni, a generális vizsga tekintete Elefánthra esett, mint olyan helyre, mely a vallásos ihletnek, a fejlődő ifju léleknek legjobban megfelelt, azért 1530-ban ide hozták a noviciátust. Az alkalommal ide hozták a noviciátusi anyakönyvet is, mely később az erre portyázó törökök idején oly jól el volt rejtve, hogy csak 1744-ben találhatták meg a régi könyvek között s abban mint emlékezetes tény, fel van jegyezve, hogy a nagybitei Csepellényi György Elefánthon tett 1643-ban fogadalmat, ki lángbuzgalmával, hősiességével több sok kánonistát megtérített, mert s ezek 1674-ben Eger mellett megölték.⁷

Az ezen korbéli dicális összeírás szerint 1533-ban az elefánthiak és pálosok birtok A. és F. Elefánthot, Beédet és Szalakszt. Ugyanez évben Judica előtti szombat György prior quietálja Forgách Sigmondot azon 50 frtról, melyet Paulus Chuklaz de kis Appony jámborságában a kolostornak hagyományozott.⁸

1522-ben Gyepes Péter eltítja a nyitrai káptalan által az elefánthi pálosokat a herestyeni birtokról.⁹ 1539-ben Christophorus Joannes de Zuzan egy kandelábert ajándékozott a pálosok templomának.

1542-ben Márton prior Solyom Andrászt institualja védőnek a Gethfávn elkövetett berontások ügyében.¹⁰

Hogy milyen olesó volt akkoriban a föld, következtetni abból, hogy ugyanazon évben Márton prior eladott 16 frtért 4 holdnyi felső elefánti földet Cheche Pálnak, örököseinek es utódainak.¹¹ 1548-ban Ferenc prior tilalmaztatja Dóczy Miklóst a velikapolyai határban lévő bizonyos földek vételetől, azok jövedelmétől, nemkülönben az ott kezdeményezett építkezésektől.¹²

Hogy a fönt nevezett Ferenc prior nagyon mozgekony ember lehetett, kitünik azon mindenféle okmányokból, melyek emlékét föntartották.

Kölesönbe vesz Barbel és Mere Andrásztól 100 frtot azon kötelezettség mellett, hogyha Gergely napján vissza nem adná, leköti azon javakat, melyeket Barcutka Domokostól vesz.¹³

Vagy ő, vagy valamelyik elődje kisegítette a megszorult treneseni posztós polgárokat 60 forintokkal, melyek becsületes átvételeit igazolja.¹⁴

- 1 O. L. D. O. 14192.
- 2 Religio 1856. II. 3. sz.
- 3 Vágner Adalékok 417-19. l.
- 4 O. L. A. P. E. 15-5.
- 5 Annales Ord. s. P. L. 2 C. 12.
- 6 Zerdahelyi lot. Ab. No. 62. Nyitram. Mon.
- 7 Pongrác I. m. 290 és Orosz i. m. 120 l.
- 8 Nyitra kápt. lot. Pr. I. f. 133.
- 9 U. O. I. 138.
- 10 U. O. III. 81.
- 11 U. O. III. 85.
- 12 Nyitrai káptalan lot. III. 86.
- 13 U. O. III. 88.
- 14 U. O. III. 145. l.

LEGJOBB PADLÓ-LAKK
WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA
szagtalan és gyorsan száradó
tükörfényes
PADLÓ-FÉNYMÁZA
Tartósságával minden más gyártmányt jóval felülmul. Ugyan e gyár
BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,
mely minden színben. a legolcsobb aron
kapható 6-10
CSERNYÁK ISTVÁN FIA
fűszer, csemega, festék, ásványviz és borkereskedőné,
NYITRÁN.

Vidéki megrendések ingyen csomagolással pontosan és gyorsan teljesítetnek.

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!!
 TESSEK PRÓBÁT TENNI!!

✪ Előzékeny és pontos kiszolgálás. ✪

GOMBÁRIK ISTVÁN

úri és női fodrász

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelően berendezett díszes

úri és női fodrász termékét.

Végez mindennemű e szakba vágó **úri és női hajmunkát** úgymint hajbetétet, frizeteket, fru-frukat, egész és fél parókákat, hajfonatokat minden színben, **női fésülésben** a legújabb divat szerint, báli, estélyi, menyasszony és fényképfelvételekhez alkalmas frizurákat, **haj és szakall festést**, ugyszinten **tyükszemvágást** jutányos árban. Vesz vágott és kifésült hajat.

Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Hölgyeknek külön bejárat a kapu alatt jobbra.

✪ Előzékeny és pontos kiszolgálás. ✪

PÁZMÁNDI JÓZSEF
 — Legolcsobb kerítéssodrony-fonó és szövőipar —
NYITRÁN, Tóth Vilmos-utca 32. szám alatt.

Saját készítményű **gép-sodrony-fonatok** vadaskertek, szőlők, nyaralók, parkok, gazdasági épületek, kerti pavillonok, sírhelyek stb. bekerítésére. Továbbá: **gyep- és virág-diszkerítések**; föld, kavics és kőszén-áthányó rosták, rézzel befuttatott acél matracfonatok és lábtörők, réz, vasszövetek és bakkerfonatok gazdasági célokra; ugyszinten **kék és zöld ablak-légyszövetek**, arevédők, szőlőbogyózó rosták, szikra fogók, tyukketrecek és mindenféle sodronyfonás, úgyszinte **dobok és dob-bőrök** készítése.

Kiváló tisztelettel
Pázmándi József.

4-4

Minden családnak
 saját jól felfogott érdekében csakis a

Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávé

szabadna pótlékul használnia
 a mindennapi kávéitalhoz.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

